

5. Świadczenia socjalne

Ogólne

Irlandzki system opieki społecznej przewiduje szereg możliwości uzyskania świadczeń, zasiłków rodzinnych i skorzystania z innych udogodnień. Usługi te są skierowane do osób o szczególnych potrzebach – np. bezrobotnych, żywcielei rodzin, niepełnosprawnych oraz opiekunów. Dostępne świadczenia socjalne dzielą się na trzy kategorie:

- Świadczenia wynikające z opłacania składek przysługują tym osobom, które w okresie świadczenia pracy opłaciły określoną ilość składek PRSI. Uprawnienia do danego zasiłku zależą od tego, czy opłacona została wystarczająca ilość tych składek.
- Świadczenia niewynikające ze składek są zależne od sytuacji danej rodziny. Aby je otrzymywać, należy spełnić kryterium majątkowe (means test) oraz stałego zamieszkania w kraju (habitually resident). Kryterium majątkowe polega na sprawdzeniu, czy dochody osoby ubiegającej się o zasiłek nie przekraczają określonego poziomu, ustalane go odrębnie dla każdego rodzaju zasiłku oraz zależnego od sytuacji rodzinnej.
- Pozostałe świadczenia, takie jak zasiłek na dziecko (Child Benefit), uprawnienia do darmowego korzystania z komunikacji publicznej (Free Travel) oraz dodatek na opiekę zastępczą (Respite Care Grant) nie wiążą się z opłacaniem składek PRSI ani spełnieniem wymogów majątkowych, jednak także i w tym przypadku trzeba spełniać określone warunki, np. ubiegając się o zasiłek na dziecko należy spełniać kryterium stałego zamieszkania.

Każdy kto spełnia odpowiednie warunki może ubiegać się o przyznanie danego świadczenia na własną rękę. Należy zawsze informować urząd o wszelkich zmianach swojej sytuacji rodzinnej, które mogą mieć znaczenie dla uprawnienia do korzystania ze świadczeń, np. gdy współmałżonek podejmuje nową pracę lub rodzina zmienia adres zamieszkania. W niniejszym przewodniku możemy jedynie przedstawić w ogólnym zarysie najważniejsze dostępne rodzaje świadczeń.

Dalsze informacje

Department of Social & Family Affairs

Web: www.welfare.ie

Kryterium stałego zamieszkania

Kryterium stałego zamieszkania (Habitual Residence) to warunek, bez którego spełnienia nie można się ubiegać o niektóre świadczenia niewynikające ze składek oraz zasiłek na dziecko. Kryterium to obowiązuje od dn. 1 maja 2004 r. i dotyczy wszystkich wnioskodawców, niezależnie od ich narodowości. Odnosi się do obszaru zwanego Common Travel Area, w skład którego wchodzi: Wielka Brytania, Wyspy Normandzkie oraz Wyspa Man.

Kryterium prawdopodobnie będzie spełnione, jeżeli wnioskodawca:

- spędził całe swoje życie w obszarze Wspólnego Obszaru Podróży (Common Travel Area),
- zamieszkiwał na tym obszarze co najmniej przez ostatnie 2 lata, podjął tam pracę, a obecnie mieszka w Irlandii,

- zamieszkiwał na tym obszarze przez co najmniej 2 lata, po czym przeprowadził się do Irlandii, gdzie zamierza osiedlić się na stałe.

Osoby, które zamieszkiwały na wymienionym obszarze krócej niż jest to wymagane, lecz mogą dowieść, że zamierzają w przyszłości osiedlić się w Irlandii na stałe (np. zakupiły nieruchomości lub założyły tu rodzinę), mogą także zostać uznane za spełniające kryterium stałego zamieszkania, ponieważ każdy przypadek rozpatrywany jest oddzielnie.

Ubezpieczenia społeczne a przepisy UE

Przepisy UE dotyczą osób podróżujących i pracujących w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG). Dzięki nim, pracownicy mogą łączyć okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne we wszystkich krajach EOG, aby móc uzyskać uprawnienia do pobierania renty lub emerytury. Przepisy UE zapewniają równorzędne traktowanie pod względem ubezpieczeń społecznych pracowników z dowolnego kraju EOG oraz obywateli każdego kraju należącego do tego obszaru, w którym pracują. Okres opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w tych krajach może być wzięty pod uwagę podczas określania uprawnień do pobierania świadczeń socjalnych w Irlandii.

Zasiłek i zapomoga dla osób poszukujących pracy

Osoby pozostające bez pracy mogą być uprawnione do pobierania świadczeń dla osób poszukujących pracy. Świadczenia te występują w dwóch formach: zasiłku

(Jobseekers' Benefit) oraz zapomogi (Jobseekers' Assistance). Główna różnica pomiędzy nimi polega na tym, że zasiłek wypłacany jest w oparciu o składki PRSI, natomiast zapomoga w oparciu o kryteria majątkowe. Osobom, które nie pracowały wcześniej w Irlandii lub nie opłaciły wystarczającej ilości składek ubezpieczeniowych (PRSI), nie przysługuje prawo do pobierania zasiłku dla osób poszukujących pracy. Zapomoga dla osób poszukujących pracy przyznawana jest na podstawie kryterium majątkowego, co oznacza, że rozpatrywane są łączne dochody wnioskodawcy oraz jego/jej partnera życiowego.

Aby móc pobierać którekolwiek z powyższych świadczeń, trzeba być osobą bezrobotną, w wieku poniżej 66 lat, zdolną i dyspozycyjną do podjęcia pracy w pełnym wymiarze oraz autentycznie poszukującą pracy. Aby ubiegać się o takie świadczenia, należy zwrócić się do lokalnego urzędnika opieki społecznej (social welfare officer), dostarczając mu swój akt urodzenia lub paszport, dowolny rachunek za media oraz, jeśli wcześniej pracowaliśmy, formularz P45 lub list od pracodawcy potwierdzający zakończenie zatrudnienia i wyjaśniający powody takiej sytuacji. Ważne jest, aby zacząć ubiegać się o świadczenia dla osób poszukujących pracy jak najszybciej (najlepiej już od pierwszego dnia uzyskania statusu osoby bezrobotnej), nawet mimo braku wszystkich wymaganych dokumentów.

Istnieje możliwość przeniesienia zasiłku dla bezrobotnych pobieranego wcześniej w kraju ojczystym wnioskodawcy, pod warunkiem jednak, że kraj ten jest objęty stosownymi przepisami UE.

Zasiłek na dziecko

Zasiłek na dziecko przysługuje wszystkim rodzicom lub opiekunom, niezależnie od ich dochodów oraz odprowadzanych składek PRSI, pod warunkiem spełnienia kryterium stałego zamieszkania. Wypłacana kwota zależy od liczby dzieci, a zasiłek wypłacany jest co miesiąc, aż do osiągnięcia przez dziecko wieku 16 lat (lub 18 lat jeśli nadal uczy się w trybie dziennym lub jest niepełnosprawne).

Zasiłek na dziecko na ogół wypłacany jest matce (lub macosze) dziecka, pod warunkiem, że mieszka ona z dzieckiem. Jeśli dziecko mieszka ze swoim ojcem lub ojczymem, zasiłek może być wypłacany jemu. W przypadku dzieci niemieszkających z rodzicami ani niepozostających na ich utrzymaniu, zasiłek może otrzymać opiekun dziecka.

Wszyscy pracownicy, zarówno z krajów UE, jak i spoza tego obszaru, mają prawo do zasiłku na dziecko. Obywatele UE mogą otrzymywać zasiłek nawet jeśli ich dzieci nie mieszkają w Irlandii. Osoby spoza Unii muszą mieszkać w Irlandii wraz ze swoimi dziećmi aby pobierać zasiłek.

Dodatek na opiekę nad małymi dziećmi

Roczny dodatek na każde dziecko poniżej 6 roku życia wypłacany jest rodzicom w kwartalnych ratach. Przysługuje on tym rodzicom, którzy są uprawnieni do otrzymywania zasiłku na dziecko. Celem dodatku jest udzielenie rodzinom wsparcia w zakresie kosztów wychowania dzieci. Nie ma oddzielnego formularza do ubiegania się o dodatek na opiekę nad małymi dziećmi. Zostanie on automatycznie przyznany rodzicom pobierającym zasiłek na dziecko w wieku poniżej 6 lat.

Dodatek dla rodzin niepełnych

Dodatek dla rodzin niepełnych to pomoc dla mężczyzn lub kobiet samotnie wychowujących jedno lub więcej dzieci bez wsparcia ze strony partnera (czyli np. samotnych rodziców, wdów i wdowców, osób rozwiedzionych, żyjących w separacji, partnerów życiowych więźniów itp.). Świadczenie to podlega kryterium majątkowemu i dostępne jest wyłącznie dla osób zamieszkałych w Irlandii, które są głównym opiekunem co najmniej jednego dziecka i nie mieszkają wspólnie z inną osobą dorosłą.

Mogą się o niego ubiegać wszyscy obywatele UE będący w powyższej sytuacji, którzy pracują w Irlandii, jako że zgodnie z prawem europejskim jest on zaliczany do świadczeń rodzinnych, podobnie jak zasiłek na dziecko. Nie dotyczy to osób z Unii Europejskiej, które dopiero co przybyły do Irlandii i nie znalazły jeszcze pracy.

Dodatek rodzinny

Jest to cotygodniowe świadczenie dla rodzin o niskich dochodach (także rodziców samotnie wychowujących dziecko), w których jedno z rodziców pracuje. Aby móc ubiegać się o ten dodatek, trzeba pracować co najmniej 19 godzin tygodniowo lub 38 godzin w okresie dwutygodniowym, przy czym godziny pracy można podliczyć łącznie dla obojga współmałżonków lub partnerów. Trzeba mieć co najmniej jedno dziecko, które mieszka z wnioskodawcą i jest na jego utrzymaniu. Średnia dochodów nie może przekraczać określonej kwoty, która zależy od wielkości rodziny. O to świadczenie należy się ubiegać jak najszybciej po podjęciu pracy. Jest ono zwolnione z podatku.

Zasiłek macierzyński

Pracujące kobiety w ciąży mają prawo do co najmniej 26 tygodni (od marca 2007 r.) urlopu macierzyńskiego. Po upływie tego czasu, mogą powrócić do swojej pracy na tych samych warunkach co wcześniej. Zasiłek macierzyński wypłacany jest zatrudnionym (także samozatrudnionym) kobietom w trakcie przebywania na urlopie macierzyńskim. Wymagana jest odpowiednia ilość odprowadzonych składek PRSI oraz złożenie wniosku na co najmniej 6 tygodni (12 tygodni w przypadku samozatrudnienia) przed planowanym przejściem na urlop macierzyński. Świadczenie to jest zwolnione od podatku.

Inne świadczenia

Zasiłek chorobowy – istnieje cały szereg świadczeń dla osób chorych lub niepełnosprawnych.

Dodatek dla opiekunów – uzależniony od kryterium majątkowego dodatek dla osób opiekujących się ludźmi wymagającymi całodobowej opieki i mieszkających z nimi.

Zasiłek dla opiekunów – Świadczenie dla ubezpieczonych osób, które odchodzą z pracy by opiekować się ludźmi wymagającymi całodobowej opieki.

Renta dla wdów/wdowców – świadczenie dla osób, którym zmarł współmałżonek

Emerytura – wypłacana osobom powyżej 66 roku życia

Powrót do pracy/Powrót do edukacji

– szereg świadczeń mających na celu zachęcenie osób bezrobotnych/chorych do powrotu do pracy lub zapisania się na kurs dokształcający.

Dodatek na opiekę zastępczą – płatne raz do roku świadczenie dla opiekunów zajmujących się pewnymi grupami osób wymagających całodobowej opieki. Świadczenie nieograniczone kryterium majątkowym, choć podlegające pewnym innym uwarunkowaniom.

Zasiłki na leczenie – dotyczą leczenia zębów, oczu i uszu, zależne od składek PRSI.

Dodatkowe informacje

Department of Social and Family Affairs
www.welfare.ie